

M. Norder

Gemeente Den Haag

Retouradres: Postbus 12 600, 2500 DJ Den Haag

Aan: de voorzitter van de Commissie
Stedelijke ontwikkeling en Ruimtelijke Ordening

Uw brief van

Uw kenmerk

Ons kenmerk
DSB/2009.89 - RIS 161216
Doorkiesnummer
070 - 35 32852
E-mailadres

Aantal bijlagen

3

Datum

3 februari 2009

Onderwerp
definitief ontwerp Boulevard

1. Inleiding

Op 7 februari 2008 is de raadscommissie SRO akkoord gegaan met het Voorlopig Ontwerp voor de Boulevard Scheveningen, ontworpen door Manuel de Solà-Morales. De raad heeft op 22 mei 2008 ingestemd met de financiering van de Boulevard, de Intentieovereenkomst Verbetering Zwakke Schakel Scheveningen (IOK) en de Samenwerkingsovereenkomst Zwakke Schakel Scheveningen (SOK). Op 7 november 2008 zijn deze twee overeenkomsten officieel getekend (zie bijlage 1 en 2). Het Hoogheemraadschap Delfland heeft op 24 april 2008 het Verbeteringsplan vastgesteld.

Tijdens de commissiebehandeling heb ik u beloofd u te zijner tijd te informeren over de verdere planuitwerking en de wijze waarop de uitvoering van dit bijzondere project plaatsvindt. Het afgelopen jaar is hard gewerkt aan het Definitief Ontwerp. Met trots bied ik u daarom hierbij het Definitief Ontwerp van de Boulevard Scheveningen aan. Tijdens de commissiebehandeling op 12 februari 2008 zal er tevens een presentatie van het Definitief Ontwerp plaatsvinden. In de bijlage vindt u de tekeningen behorende bij het Definitief Ontwerp (bijlage 3).

2. Het plan

Na het vaststellen van het Voorlopig Ontwerp (VO) heeft Morales in samenwerking met het Ingenieursbureau Den Haag het ontwerp verder uitgewerkt tot een Definitief Ontwerp (DO). De aan de raadscommissie toegezegde aanpassingen zijn daarbij verwerkt, evenals de opmerkingen uit het overleg met de bewoners en ondernemers. Tevens is gekeken naar het ruimtelijk inpassen van een aantal wensen.

Inlichtingen bij

Postadres: Postbus 12 600, 2500 DJ Den Haag
Bezoekadres: Spui 70, Den Haag
Internetadres: www.denhaag.nl

Telefoon: 070 - 35 32852
Fax: 070 - 35 33615

De belangrijkste wijzigingen zijn:

2.1. Ligging van de rijbaan

De rijbaan is richting zee verplaatst om meer ruimte te bieden aan de onderliggende dijk. Hierdoor is de rijbaan ter hoogte van de Vuurbaakstraat verder van de woningen weg en lager komen te liggen. Het materiaal van de rijbaan is op een aantal plaatsen aangepast op grond van de geluidsberekeningen. Hier wordt op een belangrijk deel van de weg geluidsreducerend asfalt toegepast. Verder zijn snelheidsremmende maatregelen opgenomen in de vorm van verkeersdrempels.

2.2. Busplatform.

De busopstelplaatsen ter hoogte van de Scheveningseslag zijn teruggebracht van vijf naar drie opstelplaatsen. Hierbij zijn de opstelplaatsen zoveel mogelijk uit het zicht voor bewoners gehouden. De bussen zetten daar de bezoekers af voor Sealife en de Boulevard. De bussen mogen dus niet parkeren en dienen na het afzetten door te rijden richting Gevers Deynootweg om te parkeren op de busparkeerplaats bij het Zwarte Pad. Ze vormen daardoor geen storende factor op de beleving van de Boulevard.

2.3. Materialisering

De bestrating van de Boulevard zal bestaan uit drie typen materialen die elkaar in een verspringend patroon afwisselen: een basaltachtig natuursteen, een type asfalt met een schelpen toplaag en betonnen platen. In de zomer vormt een tijdelijke verharding op het laagste niveau de zomerboulevard, als overgang naar het strand en als toegang tot de strandpaviljoens. Bij de uitwerking van het DO is bij de materialisering van de bestrating vooral gekeken naar het terugdringen van de veelheid van bestratingmaterialen. Hierdoor ontstaat er een rustiger beeld. Op korte termijn worden enkele proefvakken aangelegd om de uiteindelijke bestratingmaterialen te kiezen.

De taluds van de dijken krijgen een groene invulling om de Boulevard een natuurlijke uitstraling te geven.

2.4. Bereikbaarheid voor invaliden

Op strategische plekken zijn invalidenparkeerplaatsen aangebracht. De locatie van deze plekken zijn zodanig gekozen dat de Boulevard voor invaliden goed bereikbaar is.

2.5. Bruggen

Ter hoogte van de Vuurbaakstraat/Zeekant is een brug toegevoegd die de parkeerplaatsen verbindt met de Boulevard. De vormgeving van de tweede brug sluit aan op de eerste brug, die gerealiseerd wordt bij Seinpostduin.

2.6. Landmarks

Bij elk cluster van paviljoens wordt een baken neergezet, dat 's avonds zacht verlicht is. De mast is ongeveer 15 meter hoog. Aan het baken is een banier voorzien waar ruimte is voor bijvoorbeeld de promotie van evenementen of de naam van de paviljoens kunnen komen te hangen. In de landmarks is ruimte gemaakt voor de nutsvoorzieningen voor de paviljoens, zodat het aantal objecten op de Boulevard wordt beperkt.

2.7. Paviljoens

In overleg met Morales en op basis van de uitgangspunten uit het ontwerp bestemmingsplan is een ontwerp voor de locatie van de strandpaviljoens, de zomerboulevard en de clusters gemaakt, ten einde de randvoorwaarden voor de clusters en de paviljoens te kunnen bepalen. In gesprekken met paviljoenhouders aan de nieuwe Boulevard is een oplossing gekozen voor de tijdelijke verplaatsing gedurende de bouw van de dijk en is van gedachten gewisseld over de definitieve invulling van de clusters. Op 19 februari 2009 zal in overleg met de paviljoenhouders verder worden gesproken over de plek in 2013 en de voorwaarden daarbij. Belangrijk aandachtspunt is de situatie tijdens de bouw en de bereikbaarheid. Met welstand wordt nog overleg gevoerd over de gewenste uitstraling van de paviljoens

2.8. Kiosken

In het plan zijn vijf locaties opgenomen voor kiosken. Per locatie kunnen twee kiosken worden samengevoegd. Zo is er plaats voor minimaal 5 kiosken en maximaal 10 kiosken. Met de huidige kioskhouders wordt nog overlegd gevoerd over hun verplaatsing tijdens de aanleg van de dijk en de herinrichting. De huidige kioskhouders wordt een aanbod gedaan voor de nieuwe kiosk. Op voorhand is echter nog niet te zeggen hoeveel kioskhouders er daadwerkelijk terugkomen. Morales is gevraagd om de kiosken te ontwerpen. Voor ambulante handel is op de Boulevard geen plaats meer. De eigenaren zullen een aanbod voor een vaste kiosk krijgen.

2.9. Fietsenstalling

De huidige fietsenstalling, ontworpen door Körmeling, wordt na de werkzaamheden teruggebracht. Op de Boulevard is de locatie bepaald voor een mogelijke tweede fietsenstalling ter hoogte van het sportstrand naast het parkeerterrein. Over de gehele Boulevard worden op strategische plekken fietsenbeugels geplaatst. Het aantal is afgestemd op het aantal geconstateerde fietsen in 2007.

2.10. Openbare toiletten

Voor de bouw van de nieuwe Boulevard dient de huidige openbaar toiletvoorziening (ter hoogte van Sealife) te worden gesloopt. Op ongeveer dezelfde locatie, namelijk onder het busplatform, komt een nieuwe toiletvoorziening terug. De locatie voor een extra tweede toiletgroep is bepaald ter hoogte van het sportstrand. Deze toiletgroep zal dan worden gecombineerd met de nieuwe fietsenstalling aldaar.

2.11. Douches

Ter hoogte van elk cluster van paviljoens wordt op het strand een douche geplaatst.

2.12. Verlichting

Het verlichtingsontwerp is nog onderwerp van nadere studie waar het de toepassing betreft van LED-verlichting. Het toepassen van LED-verlichting als openbare verlichting is nog volop in ontwikkeling, maar is op dit moment nog niet goed toepasbaar voor de Boulevard vanwege de hoogte van de masten. Afhankelijk van technische ontwikkeling en de kosten zal worden besloten of LED-verlichting wordt toegepast. Vooralnog is uitgegaan van bijzondere masten, die op “traditionele” wijze de openbare ruimte verlichten. Het uitgangspunt is dat op een later moment de armaturen in de mast kunnen worden vervangen door LED-verlichting.

2.13. Surfcondities

De TU Delft doet aanvullend onderzoek naar de surfcondities na de zandsuppletie. De eerste resultaten worden binnenkort verwacht.

2.14. Noordelijke Havenhoofd

De planontwikkeling van de Haven gaat dusdanig snel dat het verstandig is de definitieve inrichting van de dijk bij het Noordelijke Havenhoofd en de kop van de Boulevard te koppelen aan de uitvoering van de plannen van Scheveningen-Haven om kapitaalvernietiging te voorkomen.

3. Organisatie

Het hoogheemraadschap en de gemeente hebben een SOK (Samenwerkingsovereenkomst Kuststrook) en IOK (Intentieovereenkomst Kuststrook) afgesloten, waarin het gedeelde opdrachtgeverschap is geregeld en waarin de eigen verantwoordelijkheden van partijen zijn vastgelegd. Uitgangspunt is dat de veiligheidsmaatregelen op het land (Dijk-in-Boulevard) en de inrichting van de openbare ruimte door één aannemer worden uitgevoerd, in gezamenlijk opdrachtgeverschap van het hoogheemraadschap en de gemeente. De gemeente Den Haag zal hierbij als penvoerder optreden. De zandsuppletie wordt onder verantwoordelijkheid van Delfland verzorgd door Rijkswaterstaat Directie Noordzee.

Samenvattend wordt de Dijk-in-Boulevard door de gemeente uitgevoerd voor rekening en risico van Delfland. De zandsuppletie wordt uitgevoerd door Rijkswaterstaat, Directie Noordzee voor rekening en risico van Delfland. De inrichting van de openbare ruimte wordt uitgevoerd voor rekening en risico van de gemeente Den Haag.

4. Kosten

De inrichtingskosten van het integrale plan voor de Dijk-in-Boulevard zijn te verdelen in kosten voor de zeewering (veiligheidsalternatief: dijk met basisinrichting en zandsuppletie) en kosten voor de extra ruimtelijke kwaliteit op de Boulevard (plan Morales). De kosten voor de zeewering komen ten laste van het Hoogheemraadschap Delfland, de kosten voor de kwaliteitsimpuls voor rekening van de gemeente.

In het Voorlopig Ontwerp waren de kosten geraamd op €58,5 miljoen. Hiervan is €39,7 miljoen voor de dijk, de zandsuppletie en de basisinrichting. De extra kosten voor de inrichting van de openbare ruimte (plan Morales) bedragen €18,8 miljoen. Alle bedragen in dit voorstel zijn exclusief BTW. De kostenraming is inclusief de kosten, die gemoeid zijn met de tijdelijke verplaatsing van kiosken, paviljoens, leidingen, maar ook de apparaatlasten en kosten van engineering die benodigd zijn voor het opstellen en uitvoeren van het plan.

De kosten voor het Definitief Ontwerp, waarbij alle wensen (uit paragraaf 2) zijn meegenomen in de raming, zijn begroot op €72,1 miljoen. Deze kostenstijging van €13,6 miljoen komt grotendeels voor rekening van het hoogheemraadschap, namelijk €9,3 miljoen. Dit betreft de extra kosten voor de zandsuppletie, dijk en basisinrichting. Dit bedrag wordt enerzijds veroorzaakt door de verwachte hogere kosten voor de zandsuppletie (€4 miljoen) en anderzijds hogere kosten voor tijdelijke voorzieningen, voorbereidingskosten en reservering voor eventuele schadeclaims (€5,3 miljoen). Het overleg met de subsidieverstrekker loopt nog.

De hogere kosten voor de gemeente bedragen in totaal €4,3 miljoen en bestaan volledig uit maatregelen en wensen die niet in het VO waren opgenomen, namelijk:

1.	Tijdelijke parkeermaatregelen	€0,5 miljoen
2.	Bruggen en landmarks	€2,1 miljoen
3.	Kiosken	€1,0 miljoen
4.	Extra fietsenstalling en toilet	€0,7 miljoen

Om het verlies aan parkeerplaatsen op de Boulevard te compenseren zal in Scheveningen een aantal parkeergarages worden aangelegd, zoals Circusplein en Badhuiskade. Door de latere oplevering van deze parkeergarages is het noodzakelijk om tijdens de uitvoering tijdelijk parkeerplaatsen te realiseren, totdat de garages zijn gebouwd. Deze tijdelijke plaatsen zullen ter hoogte van de Dr. Lelykade (200 parkeerplaatsen) en op de kop van het noordelijke havenhoofd (300 parkeerplaatsen) worden gerealiseerd. Deze tijdelijke parkeerplaatsen blijven totdat de definitieve parkeerplaatsen zijn aangelegd.

Voor de bouw van de kiosken wordt nog onderzocht of het inschakelen van een ontwikkelaar de mogelijkheden verbetert om te komen tot een kostendekkende realisatie van de kiosken. Vooralsnog wordt rekening gehouden met een onrendabele top.

De nieuwe inrichting van de Boulevard is van Hofstadkwaliteit, zoals gedefinieerd in het Handboek Openbare Ruimte. Het kwaliteitsniveau van het beheer ligt daarom straks op Hofstadkwaliteit. De structurele extra beheerkosten zijn geraamd op €600.000,00 per jaar. Deze kosten zijn onontkoombaar. Ze zullen pas in 2013 worden gemaakt. Het college heeft daarom bij het vaststellen van het Voorlopig Ontwerp (RIS154441, 14 mei 2008) besloten deze kosten op te nemen in de begroting 2013 e.v..

5. Dekking

De kosten voor de veiligheidsmaatregelen (zandsuppletie, de dijk) worden gedragen door het Hoogheemraadschap Delfland. Voor de (fictieve) basisinrichting en de communicatiekosten ontvangt de gemeente een lumpsum bijdrage van Delfland op basis van de DO-raming. Delfland doet voor deze kosten, die gerelateerd zijn aan de versterkingswerkzaamheden, een beroep op het Hoogwater Beschermingsprogramma van het ministerie van Verkeer&Waterstaat.

De subsidie van RWS voor de veiligheidsmaatregelen is op basis van de werkelijk gemaakte kosten. Daarmee is in de gevolgen van mogelijke kostenstijgingen of -dalingen van dit deel van het project voorzien. Voor de lumpsum voor de basisinrichting is een indexering afgesproken. Voor de overige kosten is vooraf geen rekening gehouden met mogelijke kostenstijgingen of -dalingen.

Voor de kosten van de extra kwaliteit van het plan Morales is er binnen de gemeentelijke begroting €12,3 miljoen beschikbaar, bestaande uit een eerder bedrag opgenomen in de Reserve Scheveningen Boulevard van €4,3 miljoen en het door de raad toegekende budget van €8 miljoen. Het Rijk heeft in de Nota Ruimte (Fonds Economische Structuurverbetering) €10,8 miljoen gereserveerd, waarvan €6,5 miljoen voor de kwaliteitsverbetering van de Boulevard. In totaal dus een gemeentelijk budget van €18.8 miljoen.

Om de extra wensen voor de Boulevard van €4,3 miljoen te dekken is er gezocht naar aanvullende dekkingsbronnen. Binnen de toegekende rijkssubsidie is er door een BTW-voordeel extra €2,6 miljoen beschikbaar voor de realisatie van het project Boulevard. Met dit bedrag worden de tijdelijke parkeerplaatsen aangelegd en de twee bruggen en de landmarks gerealiseerd.

Met de stadsregio Haaglanden wordt nog overlegd gevoerd over een mogelijke bijdrage uit het IPVV (o.a. veiligheid, fiets), evenals met het bureau D2 vanuit de economische versterking van de stad (Kansen voor West). Een mogelijke financiële bijdrage hieruit maakt het mogelijk de nieuwe hoogwaardige kiosken en de tweede fietsenstalling / openbaar toilet te realiseren. In het ontwerp is wel een ruimtelijke reservering voor deze gecombineerde fietsenstalling en toilet gemaakt. Realisatie is pas op het einde van het project (eind 2012 / begin 2013) aan de orde.

6. Uitvoering

Het uitgangspunt om met de uitvoering van het plan eind 2009 te starten geldt nog steeds. Er zal worden gestart met het aanbrengen van extra zand op het strand en in de vooroever. Het zand moet op natuurlijke wijze worden herverdeeld voor er weer een stabiele situatie ontstaat, die veilig is voor zwemmers. Daarom vindt de zandsuppletie in de winter plaats. Volgens de huidige planning is de start van de zandsuppletie in oktober 2009 en duren de werkzaamheden drie maanden. Hiermee wordt extra veiligheid gecreëerd voor de volgende stap, namelijk het slopen en nieuw bouwen van de dijk

De werkzaamheden aan de dijk en de herinrichting van de Boulevard beginnen in maart 2010. Hiervoor zijn in de herfst van 2009 de voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd aan de kabels en leidingen. De werkzaamheden zijn in fasen opgedeeld. Er wordt gewerkt vanaf de Scheveningseslag. De eerste fase beslaat de Boulevard vanaf de Scheveningseslag tot voorbij het Seinpostduin. Vanuit veiligheidsoverwegingen mag er alleen in het zomerseizoen aan de dijk worden gewerkt. In de winter wordt dan aan de openbare ruimte op de dijk gewerkt. In 1 jaar tijd wordt in deze fase de dijk aangelegd en de herinrichting van de Boulevard gerealiseerd. In maart 2011 wordt gestart met de tweede fase vanaf het Seinpostduin tot voorbij de tramlus van lijn 11. In dat jaar wordt het tweede en laatste deel van de dijk aangelegd en vindt daarna de herinrichting van de Boulevard plaats. Vanaf het voorjaar van 2012 wordt de derde fase opgepakt. Dit is de herinrichting van de Boulevard tussen de Vissershavenweg en het Noordelijk havenhoofd. De laatste fase tussen de Vissershavenweg en tramlus lijn 11 wordt aansluitend opgepakt. De planning gaat uit van een oplevering in maart 2013.

De uitvoering van de werkzaamheden zal leiden tot overlast, zowel voor bewoners als ondernemers. Om deze overlast te beperken worden maatregelen getroffen. De boulevardgangers worden over een tijdelijke omloop langs het bouwterrein geleid, zodat de hele Boulevard kan worden afgelopen tot aan het noordelijke havenhoofd. De betrokken paviljoenhouders en kioskhouders krijgen een tijdelijke plek aangewezen. In de bijlagen vind u meer informatie over deze maatregelen.

7. Communicatie

Om producten en de voortgang van de planvorming te bespreken is in 2006 de Klankbordgroep Boulevard opgericht, waarin vertegenwoordigers van organisaties die rechtstreeks of indirect bij het project betrokken zijn een plek hebben. Na het vaststellen van het DO wordt de Klankbordgroep omgevormd naar een Begeleidingsgroep onder voorzitter van mevrouw Hermine Taal. Deze begeleidingsgroep komt in april 2009 voor het eerst bijeen.

Tijdens de uitvoeringsfase is er sprake van een nieuwe situatie en een deels nieuwe doelgroep: de bezoekers van Scheveningen. Het bureau Podium is gevraagd om voor deze periode een communicatiestrategie op te stellen om bewoners, ondernemers en bezoekers op de hoogte te houden van wat er gebeurt, waarom het gebeurt, hoe het gebeurt en dat er ondanks de “verbouwing” nog van alles te doen is in Scheveningen.

In de tussentijd zal, na de samenspraakperiode van het Masterplan Scheveningen-Kust, informatie over de Boulevard te verkrijgen zijn in het pas geopende informatiecentrum aan de Strandweg 11 (voormalige kaarsenmakerij).

Het voornemen is om de projectorganisatie op een strategisch gelegen pand nabij de Boulevard te huisvesten. Op termijn zal ook de uitvoeringsorganisatie hier zijn gehuisvest. Voor bewoners, ondernemers en bezoekers betekent dit dat er op een herkenbare plek op een laagdrempelige wijze informatie kan worden gehaald over de Boulevard.

8. Samenvatting

De uitwerking van het Voorlopig Ontwerp naar het Definitief Ontwerp heeft geleid tot een verdere kwaliteitsimpuls van de Boulevard. Een aantal belangrijke wensen, zoals de twee bruggen en de landmarks, kan worden gerealiseerd.

Om de kiosken en de tweede fietsenstalling / openbaar toilet te realiseren wordt nog verder gezocht naar subsidiemogelijkheden. Ook zal er aanvullend onderzoek naar de surfcondities en het toepassen van LED-verlichting worden uitgevoerd. Ik zal de commissie daarom informeren als de resultaten van deze onderzoeken bekend zijn.

Met vriendelijke groet,
de wethouder van Bouwen en Wonen,

Marnix Norder